

mindenkor a műszaki ismeretekre terjeszkednek ki, amelyeket egy jó munkavezetőtől meg kell követelni. Figyelemmel van a tanterv az általános műveltség tárgyaira is, hogy ezek által a tanítvány a nemzeti művelődés egységébe kapcsolódhassék. A nyert végbizonyítvány a szaknak megfelelő mesteri képesítést ad.

A harmadik kettős évfolyamba olyan tanuló nyerhet felvételt, akit a végbizonyítvány magasabb elméleti és műszaki kiképzésre alkalmasnak ítél. A főleg elméleti irányú és mély, részletekbe hatoló specializált és egyéni kiképzést biztosító tanterv összeállítás olyan ifjakat képez ki, akik nem csak műszaki szempontból érik el azt a fokot, amely a technika mai állása mellett a mérnöki munka helyettesítését teszi lehetővé, hanem elméjük általános műveltségi szempontból is érettnek mondható. A kapott érettségi bizonyítvány a középiskolai érettségivel szemben nemcsak, hogy megállja a helyét, hanem még előnyt is élvez, mert szak-képzettséget is igazol. Az ilyen fokú érettséginek a Műegyetemre való felvételnél előnyt kell biztosítani.

Pozsonyi Zoltán.

Táj- és Népkutató munka a középiskolákban. (Vázlat a táji nevelés problémájához.)

Az utóbbi időben igen sokszor olvashattunk a középiskolák táj- és népkutató munkájáról. A jó Györffy István eszméi most kezdenek érni, s a magyar középiskolások az ő álmait valósítják meg nép- és tájkutató munkájukkal. Szerte az országban — az Évkönyvek tanúsága szerint — komoly alapokon meginduló munkáról van szó.

A néphagyományok gyűjtésében igen ügyesnek bizonyult a magyar diák. Elsősorban természetesen a vidéki diák. Ez a gyűjtő munka a magyar gyermek légkörében fogan, s a gyűjtött anyag értékein felül még jó nevelői eszköz is a mai nevelés számára. Mert eredményezi ez a munka a melegebb ragaszkodást tájunkhoz és tájszeretetünkön át ragaszkodást a magyar röghöz, a magyar néphez. Csudálatos és láthatatlan szálakat fűz körénk ez a munka, s minden szál a magyar valóságból ered és a magyar röghöz köt bennünket. Ezzel a munkával alaposabban megismerjük tájunkat, népünket.

Aminőt mondtam, a magyar diák nagyon jó gyűjtő. De hiszen az ő világuk ez, s az ifjúság épen a gyűjtés kora. A vidéki, népi származású gyerekek meg különösen ügyes gyűjtők, hiszen a vérükből való vér hagyományait kutatják. Ezzel a munkával a magyar gyermek magyarságélményét a legegészségesebb talajból kapja. Magyar levegő és magyar élet van körülötte, s népi magyarságunk iránti megtartó hűséggel indul el a műveltségszerzés útján.

A középiskolai táj- és népkutató munka azonban nem öncélú munka. Szolgálja a magyar nevelés céljait is. A hétköznapi magyar valóság hagyományain keresztül építgetjük az örök magyarság lelkét és rajzolgatjuk az arcát. A gyűjtött népi hagyományok anyagát nyelvi szem-

pontból is felhasználhatjuk. Felhívjuk tanulóink figyelmét tájuknak, vidéküknek nyelvére és a tájegységen belül bemutatjuk a nyelven keresztül is a magyar embert, szájjárásában az eszejárását is.

Nagy nevelő erő a középiskolai táj- és népkutató munkában az is, hogy a gyerek szemtől-szemben áll gyűjtő útjában a falusi magyarral. Megfigyelheti természetét, eszejárását és hibáit is. A magyar élet és lélek felfedező munkája kicsinyben ez a táj- és népkutató munka.

A megtartó hűség jegyében igen fontos célt szolgál tehát már a középiskolákban is a táj- és népkutatás. Szürkülő magyar szellemi életünk megújító erőit is fejlesztjük ebben a munkában. A jövő írója majd nem írhat le ilyen megállapításokat: „A magyar nyelv és irodalomórái ásító unalomban teltek. Néprajzról semmit sem hallottunk, senki sem bízott, hogy rajzoljuk le falunk háztetőit, kapubálványait, fejfáit. Aki tájszólással beszélt: kicsúfoltuk s ebben előljárt egynémely tanárunk. Dolgozatainkban mérőföldes cicerói körmondatokat írtunk — ugyan ki törődött volna mondatszerkesztésünk magyarosságával... Vajjon csodálkozhatunk-e azon, hogy sorainkból falura csupa olyan férfiú került, aki csillagászati távolságban állott a falu népének gondolkodásától, érzésvilágától, nyelve szellemétől, szépérzékétől.” (Kodolányi: Kis diákok nagy magyar értékek védelmében.)

A középiskolai táj- és népkutató munka teljesen eltörli majd ezeket a vádakat. Ebben a munkában tágitjuk a tanulók érdeklődését népünk szellemi és anyagi érdekei iránt. Öntudatosítjuk bennük azt is, hogy népünk szellemi értékeivel felvértezve kell elindulnunk az európai műveltség felé, s akkor nem lesz külön szempont magatartásunkban magyarnak, vagy európai művelt embernek lenni.

Azután még másvalamire is megtanít bennünket ez a munka. A népi hagyományok anyagában bemutatathatjuk a magyar valóság, a magyar multból fennmaradt népi lényeg élni akarásának csudálatos erejét. Az elfeledett és újra kiásott népi értékek és szépségek elszürkülő magyar életünkben talán új színeket fognak jelenteni.

Forgassa hát minél több magyar középiskolás a magyar tájak lapjait! Ezeken a lapokon rengeteg titok és ismeretlenség lappang. Körösi Csoma Sándorokra van itthon is szükségünk.

A magyar nevelő gondolkodás új színei jelentkeznek országszerte ebben a munkában. Ez a munka új irányt ad a magyar diákság önképzésének is. Ez az önképzés „kapcsolatot talált a magyar élet mélységével”, s a magyar diák lelkében „így teremthetjük meg azt a magyarságélményt, mely a középosztály jelentékeny részének lelkéből ma is hiányzik.” (Féja Géza: Érsekújvári ajándék.)

A táj és népkutató munka közelebbviszi a mai diákot a néphez. A mai magyar nevelésnek az is nagy feladata, hogy olyan egyedeket neveljen fel, akik majd a mult sok szociális mulasztását is pótolni fogják. Alapigéje ennek a nevelői munkának a költő két sora:

„Ne népedből élj, hanem érte égj el
s az áldozat jogán légy úr s nemes.”

(Keresztury Dezső.)

Sokan talán csodálkozni is fognak, ha azt állítom, hogy még a

szellemi decentralizáció kérdésével is kapcsolatban van a középiskolai táj- és népkutatás. A mai kisvárosi élet szellemi képe sokszor elszomorító. Az egyéni életnek, az egyéni elveknek kezdeményezéseit igen nehéz egységes és építő erővé összefogni. A szellemi kezdeményezéseket is csak az egyéni érdekek szemüvegén és szempontjából látják, anyagi előnyt, egyéni törtetést sejteneek benne. Ez a rettenetes állapot már javulóban van. Talán majd össze lehet fogni a vidék szellemi erőit is valami nagyobb munkára is. Lehet, hogy sok erő és szellemi munka fog el az összefogást elősegítő folyamatban, de a szellemi decentralizációnak az az első lépése. A táj- és népkutató munka egy központi mag lehet, ami köré a vidéki szellemi munkálkodás rengeteg változatát építhetjük ki.

Pest még szellemi kényúr felettünk, diktál és rohan, mi pedig majmolunk és rohanunk utána. Pest rohanásában nem ér rá tájegységek szerint is törődni a magyar szellemi élettel. Ha ez így van, akkor a vidéki városokra és éppen a vidéki gimnáziumokra, középiskolákra hárul az a nagy feladat, hogy fejlesszék tájegységek szerint is a magyar vidék szellemi értékeit. Ime ilyen távlati is vannak a középiskolai táj- és népkutatásnak.

Hogy ebben a munkában a magyar diák előtt feltárul az a kérdés is, hogy talán a nyugat szellemi értékeinek kutatása csak másodrendű munka lenne, az bizonyos. Eligazító szempontokat kell ebben a tekintetben is adni számukra. A mai divatos „urbanus” és „népi” jelzők ma a középiskolákban is igen gyakran hallhatók. Valahogyan azonban azt ne higgyük, hogy a középiskolai táj- és népkutatás ebben a kérdésben egyoldalú nevelést ad a mai diáknak. Útvezetőnek ebben a vonatkozásban Tamási Áront idézem: „A nemzeti fegyelem, a magyarság és Európa mai harcában befelé türelmet és építő munkát kíván mindenkítől, kifelé pedig öntudatos egységet és a magyar hivatás hősiességét. A szellemnek, mely az új magyar irodalmat megteremtette ezenfelül még örködni is kell a kép felett, melyet nemzetről és társadalomról magának festett. Ez a kép az évezredek szolgálat után végre a *jutalomban is a magyar népet állítja a nemzet központjába. Eszmében és gyakorlatban ugyanaz tehát a parancs: hűség a néphez.*” Ezt a nagy célt szolgálja a középiskolai táj- és népkutató munka is. A néprajzi adatgyűjtés értékes munkája mellett éppen ez a meg gondolás emeli fel ezt a munkát a nemzete nevelés magaslataira is.

Bakos József.

A Madách-utcai diákok önképzőköre.

Pozsonyi diák címen „kézirat gyanánt” jelent meg két nagyon értékes, meggondolkoztató, nyomtatott Beszámoló az Arany János (és részben a Móricz Zsigmond) Önképzőkör 1940-1941. és 1941-42. évi működéséről. Nagyon meg kell szívelelni e Beszámolók jelentőségét nemcsak a vezető tanár személyéért, aki a szlovákiai magyar irodalmi